

סמלי החג בציור

כרטיסי ברכה

תפוח בדבש

ראש של דג

בית-כנסת

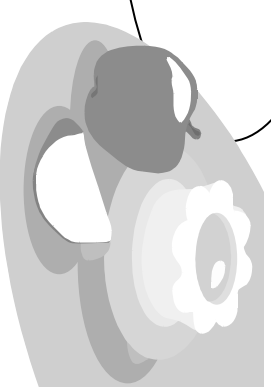
תשליל

ריתון

(זורקים חטאים ליד
מקור מים)

שופר

מאזניים

תלמידי שנתה מתחיל צניור את אהר מסאפס, ותלמידי הכיתה צריכים לנפש את מסאפס שהוא מצוייר.
אי שנתה ראשון מקבל דגרי מתוקה.

יום הכיפורים

מקורות החג

בתורה

"וידבר ה' אל משה לאמר: אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכיפורים הוא, מקרא קודש יהיה לכם, ועיניכם את נפשותיכם, והקרבתם אישה לה', וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה, כי יום כיפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלוהיכם".

(ויקרא, כ"ג, כ"ו – כ"ח)

במשנה

"עברות שבין אדם למקום – יום הכיפורים מכפר; עברות שבין אדם לחברו – אין יום הכיפורים מכפר, עד שירצה את חברו".
(משנה, פרק ה', משנה ט')

כתוב במחזור ליום הכיפורים

"ריבון כל העולמים אב הרחמים והסליחות אשר ימינך פשוטה לקבל שבים, ואתה בראת את האדם להיטיב לו באחריתו, ובראת לו שני יצרים, יצר טוב ויצר הרע, כדי שתהיה הבחירה בידו לבחור בטוב או ברע".

כתוב בתפילת "נעילה":

"פתח לנו שער בעת נעילת שער
כי פנה היום.
היום יפנה השמש יבוא ויפנה
נבואה שערך
אנא אל נא
שא נא
סלח נא
חמול נא
רחם נא
כפר נא
כבוש חטא ועוון".

יום הכיפורים – הווי ומנהגים

ערב יום הכיפורים

היום הגדול של עשרת ימי תשובה הוא יום הכיפורים. הוא העשירי לחודש השביעי, ככתוב בתורה: "וידבר ה' אל משה לאמר: אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכיפורים הוא, מקרא קודש יהיה לכם, ועיניתם את נפשותיכם, והקרבתם אישה לה', וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה, כי יום כיפורים הוא לכפר עליכם לפני ה' אלוהיכם".

(ויקרא, כ"ג, כ"ו – כ"ח)

כפרות

בערב יום הכיפורים, או ביום שלפניו, לוקחים תרנגול לזכר ותרנגולת לנקבה: מסובבים את העוף מסביב לראש ואומרים "זה חליפתי, זה תמורתך וזה כפרתי, זה התרנגול ילך למיתה ואני אכנס ואלך לחיים טובים ארוכים ולשלום".
וכך עושים שלוש פעמים, ונוהגים לפדות את הכפרות בכסף ונותנים לעניים. ויש שעושים לכתחילה כפרות בכסף ואומרים עליו: "זה כפרתי", ונותנים את הכסף לצדקה.

סעודה מפסקת

הסעודה האחרונה בערב יום הכיפורים נקראת "סעודה מפסקת". עם סיומה מתחיל צום יום הכיפורים. את הסעודה המפסקת צריך לגמור בעוד יום, היינו: לפני שקיעת החמה. עם רדת היום מתחיל החג הקדוש ביותר בדת ישראל – יום הכיפורים, שהוא יום סליחה ומחילה, יום צום ותפילה.

"כל נדרי"

סדר התפילות של יום הכיפורים מתחיל באמירת "כל נדרי", וזמנה לפני שקיעת החמה. שניים מחשובי הקהל מוציאים מארון הקודש שני ספרי תורה ומשאירים את הארון פתוח. מקיפים את הבמה וניגשים אל החזן ועומדים מימינו ומשמאלו, ובשלושה מכריזים: "על דעת המקום ועל דעת הקהל, בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה, אנו מתירים להתפלל עם העבריינים".
תפילת "כל נדרי" נאמרת על ידי החזן בנוסח של ניגון קבוע המקובל זה מאות בשנים.

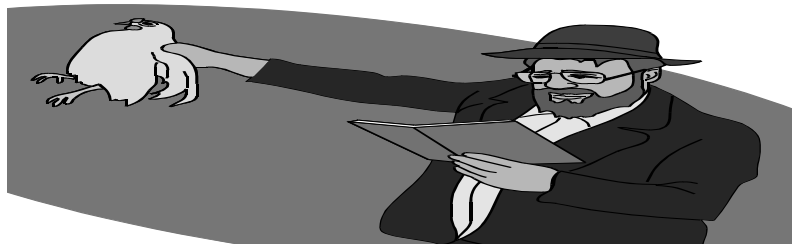

"נעילה"

למחרת ליל "כל נדרי" נמשכות התפילות בבית הכנסת. חמש תפילות מתפללים ביום הכיפורים: שחרית, מנחה ומעריב, הקבועות בכל יום, מוסף – שמתפללים בכל שבת וחג, ותפילה חמישית – לכבוד קדושת היום המיוחד הזה, והיא תפילת "נעילה". תפילה זו נקראת נעילה, לפני שזמנה סמוך לצאת היום. מתפללים אותה עם שקיעת השמש, שאז שערי הרחמים עומדים להינעל. קוראים בה בין השאר: "פתח לנו שער, בעת נעילת השער, כי פנה יום!". חותמים את יום הצום בתקיעת שופר ממושכת ובקריאת "לשנה הבאה בירושלים הבנויה".

מוצאי יום הכיפורים

נוהגים לקדש הלבנה מיד כשיוצאים מבית הכנסת, כדי להתחיל במצווה מיד. מברכים איש את רעהו בשנה טובה ובשמחה כמו ביום טוב, והולכים לבתיהם בששון ובשמחה. אחר ההבדלה טועמים מעט ויוצאים להכין מקום לסוכה, כדי להתחיל במצווה מיד. (מספר "ימים נוראים")

1. תרגילים לבדיקת ידע

לפניכם פתגמים הקשורים ליום הכיפורים. הסבירו כל פתגם.

א. "עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו".

ב. "תשובה, תפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה".

ג. "כל העושה עבירה ומתבייש בה, מוחלין לו על כל עוונותיו".

יום הכיפורים

קרא את הקטע. השלם את המילים החסרות.

היעזר במאגר המילים.

יום הכיפורים החל ב _____ בתשרי, הוא היום _____ ביותר לעם ישראל. לפי
המסורת נחתם ביום זה דינו של כל אדם בבית דין של שמים.
ביום זה אנו מבקשים _____ על כל החטאים שחטאנו בעבר.
כדי שה' יסלח לנו על חטאינו נהוגים מספר מנהגים: מתן _____ לעניים, עשיית
_____ וכן מנהג ה _____, שבו נוטלים תרנגול, מסובבים אותו
סביב הראש ואומרים תפילה: "זו הכפרה. תלך למיתה, ואני אלך ואכנס לחיים טובים".
בערב יום כיפור נהוגים להדליק _____ לזכר בני משפחה שאינם בחיים.
כמו כן נהוג לברך איש את רעהו בברכת _____.
יום הכיפורים נקרא בתורה _____ ולכן אסורה בו כל _____.
יום הכיפורים נקבע בתורה כיום _____ הנמשך יממה שלמה.
בערב יום הכיפורים עורכים סעודה הנקראת _____.
בסעודה זו רצוי לא לאכול מאכלים חריפים וחמוצים העלולים לגרום לצימאון ביום הכיפורים.
אחרי הארוחה הולכים ל _____.
התפילה הראשונה הנאמרת בערב יום כיפור נקראת: _____.
את יום הכיפורים מסיימים בתפילת _____ ובתקיעת _____.

מאגר מילים:

נעילה, צדקה, הקדוש, שבת שבתון, צום, מעשים טובים, נרות נשמה, כפרות,
בעשרה, מלאכה, שליחה, כל נדרי, שופר, סעודה מפסקת, לבית הכנסת, גמר
חתימה טובה.

התפייסות / שולמית כהן-אסיף

אני רוצה להתפייס עם יונתן

ולא יודע איך.

אני כותב לו מכתב, כותב את האמת

את הדף מקמט.

אני בחדר מתהלך. צעד גדול צעד קטן

שורק את השריקה שלי ושל יונתן.

הטלפון מצלצל ואני ממהר לענות

אבל זה לא יונתן.

אני מחייג שלוש ספרות ראשונות

ומהסס

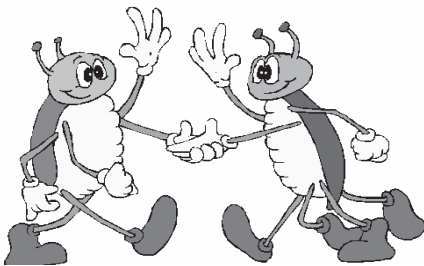
ושוב מרים את השפורפרת וחושב

איך להתפייס?

אחר כך אני מחייג בלי היסוס

ויונתן עונה: "חייגתי אליך,

הקו שלך תפוס".

התפייסות

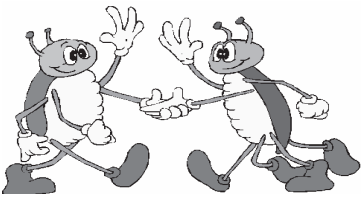
פעולה מטרימה (לפני טיפול בכותרת)

1. מדוע קשה לבקש סליחה?
מה עובר על הילד שרוצה לבקש סליחה.

טרום קריאה

1. לפניכם כותרת לשיר: "התפייסות". שעררו על מה יספר השיר.

2. לפניכם ציור המלווה את השיר.
התבוננו בציור ושעררו על מה יספר השיר.

משימות מטרימות

3. מהן הדרכים בהן ניסה יונתן להתפייס?

קריאה מרפרפת

3. מספרו את השורות.
שימו לב למבנה השורות: ארוך, קצר, קצר, ארוך, קצר – מבנה המביע התלבטות.
רצוי לעבור על המבנה עם עיפרון.

קריאה מעמיקה

לשון:

1. איזו מילה יוצאת דופן:
 - א. מהסס.
 - ב. מתקשר.
 - ג. מתלבט.
 - ד. לא יודע מה להחליט.

2. בשיר כתוב: "אני מחייג שלוש ספרות ראשונות..." איזו מילה תכתוב במקום המילה "מחייג"?
 - א. מחיך.
 - ב. מחפש.
 - ג. מתקשר.
 - ד. אף לא אחת מהתשובות.

3. מה פירוש "הקו שלך תפוס"?
 - א. הקו שציירתי עקום.
 - ב. קו הטלפון תפוס.
 - ג. המגרש כבר תפוס.
 - ד. אחר: _____.

4. המילה "לו" מופיעה בשורה 3. למי היא מתייחסת?
 - א. שולמית.
 - ב. יונתן.
 - ג. אבא.
 - ד. אמא.

5. מילה נרדפת למילה "להתפייס":
 - א. לריב.
 - ב. לחייג.
 - ג. להשלים.
 - ד. לזכות בפייס.

6. תפקיד הנקודותיים בשורה 14 הוא :

- א. לציין שאלה.
- ב. לציין דיבור ישיר.
- ג. להדגיש את המילים של יונתן.
- ד. לציין עובדה.

7. מהו תפקיד המרכאות במשפט הסיום "חייגתי אליך, הקו שלך תפוס"?

8. השלימו את הפעלים בלשון נקבה, וצבעו באדום את סיומת הנקבה. הוסיפו עוד שתי מילים משלכם.

תוכן גלוי

9. עם מי הילד רוצה להתפייס?

10. באיזו דרך נוספת הילד חשב להתפייס (הדגישו את השורה המספרת על כך)?

11. אלו פעולות עושה הילד עד שהוא מחייג ליונתן?

מבנה :

12. סמנו את המילה "אני" בשיר. כמה פעמים מופיעה מילה זו?

13. סמנו את המשפט שאומר יונתן.

תוכן סמוי

14. האם שני הילדים התפייסו?
כיצד ידעתם?

15. הוכיחו מתוך הכתוב כי לילד היה קשה להתפייס. העתיקו את המשפטים המתאימים.

16. מדוע קו הטלפון של הילד תפוס?

17. המסקנה מהשיר (השלימו) היא:

גם אם קשה _____
אפשר _____
או אפשר להתגבר על _____

18. השלימו:

לא צריך להתבייש לבקש _____

רצוי לכתוב כותרת על הלוח בסביבה הלימודית:

בקשת סליחה מוכיחה שאת/ה חזק/ה ולא חלש/ה!

משימת כתיבה:

19. ספרו סיפור המתאר תהליך של התפייסות בין ילדים.

20. מדוע, לדעתכם, היה קשה לילד להתפייס?

סליחה / מטעמה קשתי (מתוך "טלי טלי")

אולי כך סתם. בשקט. בדממה. אומר מילה אחת. יחידה.

אגש ואלחש:

סליחה,

ולא עוד. ואשתוק.

אולי?

ואם ישאלו: על מה? ומה קרה. ופתאום?

כך סתם בסופו של היום?

כן, כך סתם. משום שלא רציתי. על שבכיתי.

מפני שהלשנתי. ושבלי סיבה צעקתי. ולא חשוב

מתי, ואל תאמרו: "טוב, די". וש"זה כבר עבר,

נגמר", ו"אל תעשי זאת שוב מחר".

סליחה אחת בשקט. סליחה של היום. על כל

שהיה בחצר במשחק התופסת. כשרבתי. על המרק

שלא גמרתי. על שהלשנתי על תמר.

לא סליחה למחר. או של אתמול. סליחה של היום.

סליחה עם ערב. אולי כך סתם אגש

ואלחש:

סליחה.

*** התאימו את ההיצג לרמת התלמידים.**

סליחה / יעקב סתר

אלוהים השומע את כל העולם
זה אני פה קורא בשמך
עשה נא טובה ומסור לכולם
שאני מבקש סליחה.
סליחה מאמא וסליחה מאבא
על כל צער ומכאוב.
אני מבטיח שלהבא
אהיה תמיד רק ילד טוב!

וסליחה אבקש גם מאחי אילן
על המריבות והמכות.
אני מצטער על כולן
(אפילו שחלק היו מוצדקות).
סליחה מכל הפרחים שקטפתי
ושיכלו עוד לפרוח אצלי בגינה.
סליחה מהנמלה הקטנה שמעכתי
בדרך הביתה בלי כוונה.

סליחה לכל מי שקראתי שמות
ולכל מי שפעם הוצאתי לשון,
סליחה אם משכתי לרות בצמות
(למרות שלא הייתי ראשון...)
סליחה אבקש מכולם, מכולם
במילה ישרה ופשוטה,
ואתה השומע את כל העולם
תסלח לכולם גם אתה.

חשבון נפש / אמירה בוקק

לא הכנתי שיעורים ועוד שיקרתי למורה
ש"פשוט שכחתי שהיום יש תורה".
אז עוד נקודה רעה אני סופר
ואפילו שתיים אם להיות "פייר".

ויתרתי על תכנית טלוויזיה אהובה
ועל פגישה (מאוד חשובה)
וסידרתי את החדר (איזו הקרבה)...
אז מגיעה לי בהחלט נקודה טובה.

עזרתי לאמא לקפל מגבות,
מגיעות לי שתי נקודות טובות.
הרגזתי חבר כמעט עד דמעות,
מגיעות לי שתי נקודות רעות.

ו...רגע נזכרתי לפני הסיכום,
נקודה טובה כי השכמתי קום.
אז הסיכום הוא תיק"ו
נו, תגידו אתם,
אני טוב או רע? ...

בראש-השנה בחודש תשרי
קרה דבר לא ברור לגמרי.
"עושים חשבון נפש", שמע יגאל,
אך מהו "חשבון נפש" לא הבין בכלל.

מהי נפש הוא מבין אולי,
מהו חשבון הוא מבין בוודאי,
אך חשבון נפש? חשב, לא מצא,
ישב וחשב וזה מה שיצא:

אחותי "התחילה" ואני לא הגבתי
נקודה אחת ארשום לטובתי.
שברתי כיסא (לא באשמת),
נקודה אחת ארשום לרעתי.

כשבאו אורחים הייתי מנומס,
נקודה טובה מגיעה לי כפרס.
חזרתי מאוחר ואבא כעס,
נקודה רעה מגיעה לי כקנס.

משימות

לפניכם שלושה קטעים העוסקים בנושא ה"סליחה". קראו אותם ובצעו את המשימות הבאות:

א. סכמו כל שיר בטור כשאתם מציינים על מה וממי "האני השר" רוצה לבקש סליחה.

קטע מס' 3	קטע מס' 2	קטע מס' 1
	מאמא ומאבא על צער ומכאוב.	

ב. ערכו "חשבון נפש" פרטי (יש לקבוע את משך הזמן). מלאו את הטבלה. כל מעשה טוב מקנה 2 נק' וכל מעשה רע 2 נק'. סכמו את טור הסה"כ, וקבעו את מאזן חשבון הנפש שלכם.

"חשבון הנפש" שלי

מעשים מס'	טובים	רעים	סה"כ (טוב 2 נק', רע 2 נק')
1			משפחה
2			
3			
1			בית הספר
2			
3			
1			שכונה
2			
3			

הצדיק, האבנים ומחילת העוונות / שלמה אבס

- היה היה צדיק אחד, ישיש נערץ ומכובד היה על כל הבריות. באו אליו אנשים ונשים להתוודות לפניו על חטאיהם, לבקש ברכתו וללמוד מדרכיו.
- פעם באו לפניו שתי נשים. התוודתה אחת מהן על חטא כבד שחטאה, ותאמר לצדיק: "כבר הלכתי וביקשתי סליחת האדם שגרמתי לו רעה, ובכל זאת, אין מצפוני נותן לי מנוח אומנם סלח לי האדם, אך מי יודע אם סלח לי אלוהים. חמור מאוד מאוד החטא שעשיתי, ובקשתי היא כי גם האלוהים יסלח לי".
- 5 החריש הצדיק. אחר פנה אל האישה השנייה ושאל אותה: "ומה לך?" ענתה האישה: "אני רק ליוויתי את חברתי, זו שהתוודתה לפניך זה עתה". והוסיפה: "לקבל את ברכתך באתי".
- 10 "יפה מאוד", אמר הצדיק, "ברכתי נתונה לך. נראה שלהתוודות אין לך צורך". אמרה לו האישה: "אין דבר מכביד על מצפוני, ברוך השם, אם חטאתי, הרי אלה רק חטאים פעוטים, עברות קלות, ולא כדאי אפילו לגזול זמנך בסיפורן: אלו הן עברות של מה בכך".
- אמר הצדיק הישיש לאישה הראשונה: "ראיתי כי נכנע לבבך לפני האלוהים ולכן זאת עשי, בתי: צאי אל מעבר לגדר ביתי. בקשי והביאי לי אבן גדולה ככל שתוכלי שאת, כי גדול החטא שחטאת".
- 15 ואל השנייה פנה ואמר: "צאי גם את, וצברי אבנים קטנות, כי עברותייך קטנות היו". יצאו השתיים ועשו כמצוותו.
- חזרה האחת והביאה אבן גדולה, והשנייה הביאה שק מלא צרורות אבן קטנים. העביר הישיש עיניו העששות אל פני האבן והצרורות ואמר: "היטבתן לעשות. ועתה הואילו בטובכן ושימו את האבן והצרורות שצברתן במקום שממנו לוקחו וחזרנה אלי – אז אגיד לכן את דברי".
- 20 הלכו השתיים לעשות כדבריו. הראשונה מצאה על נקלה את המקום שממנו לקחה את האבן הגדולה והניחה אותה שם. והשנייה טרחה ועמלה ולא יכלה בשום אופן לקבוע את המקומות שמהם נצברו כל הצרורות וחלוקי האבנים. חזרה אל הישיש עם שק האבנים הקטנות.
- 25 אמר הזקן: "עתה אגיד לכן את דברי". "את הראשונה, הנחת את האבן הגדולה במקומה, כי זכרת מהיכן ומניין לוקחה, כך גם עניין העוון שלך. זכרת את עוונך הגדול ועינית את נפשך, נשאת בתוכחות אנשים, שנזפו בך, ובתוכחות מצפונך שלא נתן לך מנוח, התביישת בחטא ורצית לשוב בתשובה ולא התביישת להתוודות עליו, והאלוהים סלח לך".
- 30 "ואת, בעלת האבנים הקטנות, חטאת לכאורה חטאים קלים, פעוטים ושונים, והם לא הכבידו על לבך ולא הכאיבו לך, לא זכרת אותם ולא התחרטת עליהם, גם לא תיקנת את מעשייך ואולי גם הטפת מוסר לאחרים, ואיך יסלח לך האלוהים?"

הצדיק, האבנים ומחילת העוונות / שלמה אבס

- היה היה צדיק אחד, ישיש נערץ ומכובד היה על כל הבריות. באו אליו אנשים ונשים להתוודות לפניו על חטאיהם, לבקש ברכתו וללמוד מדרכיו.
- פעם באו לפניו שתי נשים. התוודתה אחת מהן על חטא כבד שחטאה, ותאמר לצדיק: "כבר הלכתי וביקשתי סליחת האדם שגרמתי לו רעה, ובכל זאת, אין מצפוני נותן לי מנוח אומנם סלח לי האדם, אך מי יודע אם סלח לי אלוהים. חמור מאוד מאוד החטא שעשיתי, ובקשתי היא כי גם האלוהים יסלח לי".
- 5 התריש הצדיק. אחר פנה אל האישה השנייה ושאל אותה: "ומה לך?" ענתה האישה: "אני רק ליוויתי את חברתי, זו שהתוודתה לפניך זה עתה". והוסיפה: "לקבל את ברכתך באתי".
- 10 "יפה מאוד", אמר הצדיק, "ברכתי נתונה לך. נראה שלהתוודות אין לך צורך". אמרה לו האישה: "אין דבר מכביד על מצפוני, ברוך השם, אם חטאתי, הרי אלה רק חטאים פעוטים, עברות קלות, ולא כדאי אפילו לגזול זמנך בסיפורן: אלו הן עברות של מה בכך".
- אמר הצדיק הישיש לאישה הראשונה: "ראיתי כי נכנע לבבך לפני האלוהים ולכן זאת עשי, בתי: צאי אל מעבר לגדר ביתי. בקשי והביאי לי אבן גדולה ככל שתוכלי שאת, כי גדול החטא שחטאת".
- 15 ואל השנייה פנה ואמר: "צאי גם את, וצברי אבנים קטנות, כי עברותייך קטנות היו". יצאו השתיים ועשו כמצוותו.
- חזרה האחת והביאה אבן גדולה, והשנייה הביאה שק מלא צרורות אבן קטנים. העביר הישיש עיניו העששות אל פני האבן והצרורות ואמר: "היטבתן לעשות. ועתה הואילו בטובכן ושימו את האבן והצרורות שצברתן במקום שממנו לוקחו וחזרנה אלי – אז אגיד לכן את דברי".
- 20 הלכו השתיים לעשות כדבריו. הראשונה מצאה על נקלה את המקום שממנו לקחה את האבן הגדולה והניחה אותה שם. והשנייה טרחה ועמלה ולא יכלה בשום אופן לקבוע את המקומות שמהם נצברו כל הצרורות וחלוקי האבנים. חזרה אל הישיש עם שק האבנים הקטנות. אמר הזקן: "עתה אגיד לכן את דברי".
- 25 "את הראשונה, הנחת את האבן הגדולה במקומה, כי זכרת מהיכן ומניין לוקחה, כך גם עניין העוון שלך. זכרת את עוונך הגדול ועינית את נפשך, נשאת בתוכחות אנשים, שנזפו בך, ובתוכחות מצפונך שלא נתן לך מנוח, התביישת בחטא ורצית לשוב בתשובה ולא התביישת להתוודות עלינו, והאלוהים סלח לך".
- 30 "ואת, בעלת האבנים הקטנות, חטאת לכאורה חטאים קלים, פעוטים ושונים, והם לא הכבידו על לבך ולא הכאיבו לך, לא זכרת אותם ולא התחרטת עליהם, גם לא תיקנת את מעשייך ואולי גם הטפת מוסר לאחרים, ואיך יסלח לך האלוהים?"

* הסימנים בטקסט הם לפי המקרא המופיע בחוברת מס' 1 "דיאלוג עם טקסט".

שיאו לבי:

הציות בהבנה:

- א. כמות רבה מאוד של מילים לא מוכרות (חלקן ניתן להבין בהקשר, וחלקן לא קריטיות להבנת הציור הסיפורי).
- ב. הציות מאזכרים – יש קושי לזהות מי אומרת מה (שתי נשים – דמויות מרכזיות).

דרכי התמודדות:

- א. מילים לא מוכרות – להתעכב רק על המילים הקריטיות להבנה (3 מילים). ניתן לערוך הטראה לפני הצגתה על הסיפור.
- ב. אם ישנן מילים חדשות שהינן רוצים להוסיף לאוצר המילים של התלמידים – נצבור למשימת הצגה.
- ג. לסמן אישה ראשונה 1, ואישה שנייה 2 – או למרקר בצבע.

מילים לא מוכרות שניתן להבין מההקשר	מילים קריטיות	מילים וביטויים להעשרה
נערץ פעוטים	להתוודות מצפון לכאורה	הואילו בטובכן צברתן על נקלה טרחה ועמלה מה בכך בריות החריש ישיש

הצדיק, האבנים ומחילת העוונות

טרום קריאה

1. לפניכם כותרת לסיפור: "הצדיק, האבנים ומחילת העוונות". שערך על מה יספר הסיפור?

שימו לב:
קשה לשער באמצעות הכותרת השערות לגבי הסיפור.
כמו כן באוכלוסייה חילונית "מחילת העוונות" אינו ביטוי מוכר.

2. לפניכם ציור המלווה את הסיפור.
התבוננו בציור וכתבו: א. מה אתם רואים בציור?

שימו לב:
הציור אינו מספק את מה שכתוב בסיפור וקשה לשער באמצעותו, ולכן:
א. המורה יכול לצייר ציור לפני קריאת הסיפור בכיתה.
ב. ניתן לבקש מהתלמידים לאייר, אחרי למידת הסיפור.

ב. בעקבות הציור, איזו השערה נוספה או התחזקה לאלו שציננתם בסעיף א'?

משימות מטרימות

3. מדוע הלכו הנשים אל הרב?

4. השווה בין הנשים עפ"י סיפורן, ועפ"י הפעולות שדרש מהן הצדיק לבצע.

קריאה מרפרפת

5. מספרו את הסיפור (כל 5 שורות).

6. קראו שני משפטים ראשונים של הסיפור. האם ההשערות שלכם מהכותרת ומהציור מקבלות חיזוק או להיפך – מופרכות?

7. קריאת הסיפור ע"י המורה (בעיקר בגלל מילים לא מוכרות (במידה רבה)).

8. המורה שואל שאלות התרשמות.

קריאה מעמיקה

לשון:

1. פירוש המילה "נערץ" בשורה 1 הוא:
 - א. ערוץ.
 - ב. אהוד.
 - ג. זקן.
 - ד. רץ.

2. פירוש המילה "להתוודות" שבשורה 2 הוא:
 - א. להודות.
 - ב. לגלות את האמת.
 - ג. להתגלות.
 - ד. לבקש.

3. המילה "פעוטים" שבשורה 12 פירושה הוא:
 - א. קל.
 - ב. קטן.
 - ג. פשוט.
 - ד. כל התשובות נכונות.

4. המילה "מהן" בשורה 3 מתכוונת ל:
 - א. החטאים.
 - ב. לא ידוע.
 - ג. כל האנשים.
 - ד. שתי הנשים.

5. בשורה 4 מופיעה המילה "לי". למי הכוונה?
 - א. חבר קרוב.
 - ב. בן משפחה.
 - ג. האדם שנפגע.
 - ד. ילד שנפגע.

6. בשורה 6 מופיעה המילה "היא". למי הכוונה?
 - א. שכנה.
 - ב. בקשה.
 - ג. בת.
 - ד. מורה.

7. בשורה 8 מופיעה המילה "זו" למי הכוונה?

- א. אמא.
- ב. חברה.
- ג. עבירה.
- ד. ברכה.

מילות קישור:

8. ניתן להחליף את המילה "לכן" בשורה 13 במילה:

- א. משום ש....
- ב. כי.
- ג. כך.
- ד. בגלל.

9. ניתן להחליף את המילה "לכאורה" בשורה 30 במילה:

- א. אבל.
- ב. אם.
- ג. כי.
- ד. כאילו.

הסוגה:

10. "הצדיק, האבנים ומחילת העוונות" הוא (הקף בעיגול את התשובה הנכונה):

- א. שיר.
- ב. קטע מידע.
- ג. סיפור עם.
- ד. משל.

נמקו _____

תוכן גלוי:

11. מה סיפרו הנשים לצדיק (רשמו את כל הפרטים במילים שלכם)?

12. מה ביקש הצדיק מהנשים לעשות בכל אחת מהפעמים?

13. האם הצליחו הנשים במשימתן?

14. מלאו את התבנית.

כתבו במילים שלכם או העתיקו מהסיפור.

תפנית לו רצוי להציל את האות.

סיפור האישה השנייה

סיפור האישה הראשונה

מה ביקש הצדיק ממנה לעשות בפעם הראשונה?	מה ביקש הצדיק ממנה לעשות בפעם הראשונה?
מה ביקש הצדיק ממנה לעשות בפעם השנייה?	מה ביקש הצדיק ממנה לעשות בפעם השנייה?
מה אמר לה הצדיק בסוף? (מתוך הסיפור)	מה אמר לה הצדיק בסוף? (מתוך הסיפור)

איך יסלח לך אלוהים?

הרעיון במילים שלנו – ב'
האישה השנייה חטאה חטאים קטנים, לא הרגישה רע איתם, לא זכרה אותם ולא התחרטה. היא גם לא ביקשה סליחה, ולכן לא נסלח לה.

אלוהים סלח לך!

הרעיון במילים שלנו – א'
האישה הראשונה חטאה חטא גדול, אך היא ביקשה סליחה. היא הרגישה רע מאוד עם החטא, ולכן נסלח לה.

הרעיון (שילוב בין הרעיון מימין – א' והרעיון משמאל – ב')

האישה הראשונה חטאה חטא גדול אבל התביישה וביקשה סליחה. לכן _____
ואילו האישה השנייה _____
(התלמידים ינסחו בעזרת המורה).

הוראת מסר

יש להעביר את הסיטואציה הסיפורית לחיי הכיתה :

הנשים – ילדי הכיתה.

האבנים – מעשים רעים של הילדים.

אבן גדולה – מעשה רע, גדול אחד.

אבן קטנה – מעשה רע קטן.

יש לתת דוגמאות למעשה רע-גדול, ולמעשה רע-קטן.

אם ילד בכיתה עושה מעשה רע-גדול כמו _____ והוא _____

מה קורה? _____.

אם ילד בכיתה עושה מעשים רעים-קטנים כמו _____

ולא _____

מה קורה? _____.

מה אפשר ללמוד מהדוגמאות שנתנו?

_____.

15.

א. כל חטא, גדול וגם קטן, מחייב חרטה ובקשת סליחה.

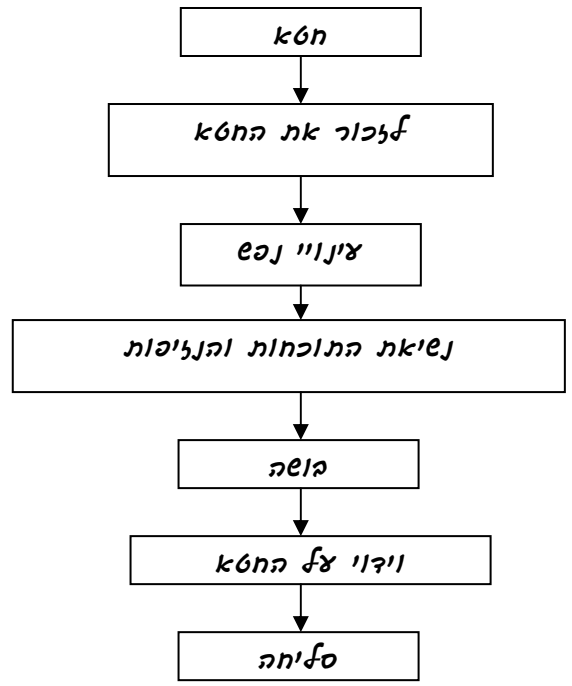
ב. לכל ילד או אדם חוטא – יש לו סליחה, אם הוא התחרט באמת ומבקש סליחה.

יש לתת לתלמידים התחלה של משפטים, והם ימשיכו אותם.
יש לאפשר להם לומר בע"פ בצורה חופשית, אחר-כך לנסח בע"פ, ואח"כ לנסח בכתב.

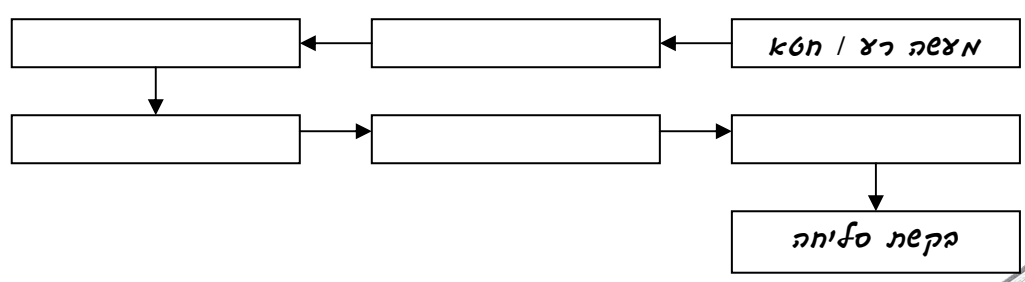
16. (פצילות כיתה)

התהליך של ההזדככות (תיקון, בקשת סליחה).

המורה תמלא את התרשים יחד עם הילדים תוך קריאת שורות 30-35.

המורה תציג על הלוח תרשים ותבקש מהתלמידים שימלאו אותו:
מהו התהליך שעובר אדם מהרגע שעשה משהו רע ועד שיבקש סליחה?

שיפוט והערכה :

17. **(פצילות כיתה)**

מהו, לפי דעתכם, השלב הקשה ביותר בבקשת הסליחה? נמקו.

משימות כתיבה :

18. מדוע קשה לאנשים לבקש סליחה?

19. ספרו על מקרה שמצפונכם העיק עליכם בעקבות מעשה שעשיתם. כיצד נהגתם?

20. כיצד, לפי דעתכם, ישפיע הביקור אצל הצדיק על האישה השנייה?

העשרה :

21. לפניכם מילים וביטויים. כתבו לכל אחד מהם משפט שיראה שהבנתם את המילה / ביטוי.

אתם יכולים לעשות שינוי בגוף ובזמן :

- א. **פעוט** – _____
- ב. **הואיל בטובך** – _____
- ג. **לכאורה** – _____
- ד. **על נקלה** – _____
- ה. **טרחה ועמלה** – _____
- ו. **החריש** – _____

בקשת הסליחות והחזרה בתשובה

לפניך קטע מתוך "מחזור ליום הכיפורים". קרא אותו בעיון וענה על השאלות:

"יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו שתרחם עלינו ותמחול לנו את כל-
חטאתינו..."

- א. "על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת".
- ב. "על חטא שחטאנו לפניך בדעת ובמרמה".
- ג. "על חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב".
- ד. "על חטא שחטאנו לפניך בכחש ובכזב".
- ה. "על חטא שחטאנו לפניך בשנאת חנם".
- ו. "על חטא שחטאנו לפניך בעזות מצח".
- ז. "על חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים".

עבודה

הקטעים שבראש העמוד מדברים על בקשת סליחה ומחילה על חטאים שאדם עלול לעשות בIODעין או שלא בIODעין.

1. סעיף א' ו- ב' הם דבר והיפוכו: "בבלי דעת", לעומת: "בדעת ובמרמה". הסבר את הפסוקים ואת כוונתם.
2. מדוע צריך לבקש סליחה על חטא "שבהרהור הלב"?
3. מהם "כחש וכזב" המוזכרים בסעיף ד'?
4. בסעיף ה' מדובר על "שנאת חנם". הסבר מהי. תן דוגמה כיצד אפשר להגיע למצב של שנאת חנם.
5. פרש את הביטוי "עזות מצח". היעזר במילון או בספר ניבים.

בעשור בתשרי / חנן שדמי

בעשור בתשרי
כשהעם כל היום
זוכר חטאיו באומץ ובתם
בתפילה הוא ניצב
ובצום –
תבוא בנוסף משאלה על
הסף.
הלוואי ונחשוב
לעשות את הטוב
לפני שקרה
שנכשלנו ברע
וננהג כל אחד
ולו לרגע בלבד
לשקול
אם עשינו כל שאפשר
ללמוד מאתמול על היום
ומחר.

מהי המשאלה של
המשורר?

חשבון נפש בנושא חשבון הנפש

שאלות לדיון:

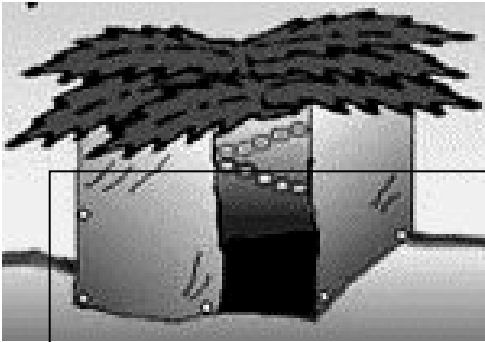
- האם חשוב לעשות חשבון נפש?
- האם חשבון נפש הוא רק של הפרט?
- האם גם חברה או מדינה צריכות לעשות חשבון נפש?
- האם צריך לעשות חשבון נפש דווקא ביום אחד וכולם יחד?
- האם לא די בחשבונות נפש קטנים שאנו עושים כל השנה?
- כיצד אפשר להבין את הרעיון שיום כיפורים מכפר בין אדם למקום (לאלוהים) ואינו מכפר בין אדם לחברו, עד שיתרצה (יסלח) לו חברו?
- מה נמצא במעלה גבוהה ביותר: מערכת היחסים בין אדם לאדם, או במערכת היחסים בין אדם לאלוהיו? נמקו!
- האם יום הכיפורים רלוונטי רק לאוכלוסייה הדתית?

התאימו את השאלות לראת הכיתה.

סוכות

מתאים לכיתה ב' – ג'

חג סוכות

החג – מקורו ומשמעותו

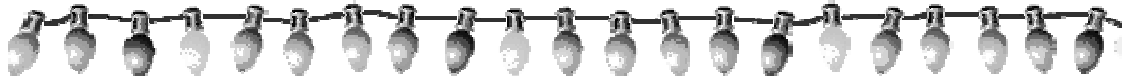
הסוכה היא המצווה העיקרית של החג, ככתוב: "בסוכות תשבו שבעה ימים". פרטי ההלכה הנוגעים לבניית הסוכה ולישיבה בה לא פורטו במקרא, והם נדונו במסכת סוכה.

סוכות הוא אחד משלושת החגים הקרויים בתורה "הַגְּלִים" (סוכות, פסח ושבועות). החג נחוג לזכר הימים שבני ישראל גרו בסוכות, כשהיו בדרך ממצרים לארץ-ישראל בעת יציאת מצרים. שמו של החג – "סוכות" נקבע על-פי המצווה העיקרית הנוהגת בו – מצוות הסוכה. במקורות נקרא החג גם בשמות נוספים: "חג האסיף", "זמן שמחתנו", "חג ה'", "ו' החג". שם אחרון זה מלמד על חשיבותו. עד ימי בית שני היה חג הסוכות החג המרכזי בין כל החגים, ואולם מאז – תפס את מקומו חג הפסח. את חג הסוכות חוגגים שבעה ימים, שתחילתם ביום ט"ו לחודש תשרי, ככתוב: "בחמישה-עשר יום לחודש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה'... שבעת ימים תקריבו אישה לה'. ביום השמיני מקרא קודש יהיה לכם".

(ויקרא, כ"ג, ל"ד – ל"ו)

משימה

בנו לחג תעודת זהות.

חג הסוכות – דף מידע

1. הווי ומנהגים :

בתורה כתוב: "בסוכות תשבו שבעת ימים, כל אזרח בישראל יישבו בסוכות. למען יידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים".
(ויקרא, כ"ג, מ"ב)

2. "בסוכות מצווה האדם מישראל שלוש פעמים על שמחת החג":

"ושמחת בחגך" (דברים, ט"ז, י"ד).

"והיית אך שמח" (דברים, ט"ז, ט"ו).

"ושמחתם לפני ה' אלוהים שבעת ימים" (ויקרא, כ"ג, מ').

סוכות הוא אחד משלושה הרגלים בהם נצטוו כל הזכרים שבבני ישראל לעלות לירושלים לבית המקדש.

3. חג הסוכות נקרא גם **חג האסיף**, ובו נוהגים החקלאים לאסוף את הפרי מהשדות ולברך על ארבעת המינים.

בימי קדם היה זה החג הנבחר מכל החגים. חג העם כולו. לאחר איסוף יבול השדה ופרי האילן נח האיכר מעמלו עד היורה, עד הגשמים הראשונים. החג מסמל סוף והתחלה. הארץ מצפה להתחדשות באמצעות גשם, ומכאן "תפילת הגשם". בסופו של החג מתקיימים טקסי ניסוך המים.

5. ארבעת המינים

אחת ממצוות החג היא לברך בכל יום מימי החג על ארבעת המינים: אתרוג, לולב, הדס וערבה. ארבעת המינים מייצגים לפי המסורת את ארבעת סוגי האנשים השונים בעם ישראל. ביום השביעי של החג עורכים הקפות עם ארבעת המינים סביב בימת בית הכנסת. היום השביעי של החג קרוי "הושענא רבה", על שם המילים "הושע נא" המופיעות בפיוטים שנאמרים ביום זה.

6. הסוכה

הסוכה היא מבנה קטן וזמני שמקימים בכל שנה ויושבים בו במהלך חג הסוכות. בתלמוד יש הוראות מדויקות בנוגע להקמת הסוכה. היא צריכה לעמוד תחת כיפת השמים – בחצר הבית, במרפסת ואפילו על הגג. בסוכה כשרה יש לפחות שלוש דפנות (כלומר קירות), ומכסים אותה בסכך – בדרך כלל מכפות דקלים – כך שתהיה מוצלת כמעט לגמרי. בדרך כלל נהוג לקשט את פנים הסוכה בפירות, בשרשרות ובמגזרות נייר וכן בנורות צבעוניות. יהודים דתיים נוהגים לאכול בסוכה את כל הארוחות במהלך החג (אלא אם כן יורד גשם). יש המקפידים אפילו לישון בסוכה. כמו כן נהוג לארח אורחים בסוכה (אושפזין = אורחים).

7. הושענות

בכל אחד מימי סוכות מוציאים את ספר התורה מארון הקודש. כל הגברים מקיפים את ספר התורה כשלולב בידיהם ואומרים:
"למענך אלוהינו הושע נא
למענך בוראנו הושע נא".
ביום השביעי של החג מקיפים שבע פעמים. בשבת אין מקיפים.

שמיני עצרת

כך נקרא היום האחרון של סוכות בו מבקשים בתפילה מיוחדת שירד גשם. זוהי תפילת הגשם שבסופה אומרים:

"שאתה הוא ה' אלוהינו
משיב הרוח ומוריד הגשם
לברכה ולא לקללה – אמן
לחיים ולא למוות – אמן
לשובע ולא לרזון – אמן".

8. שמחת תורה

היום שאחרי חג הסוכות גם הוא יום חג. הוא נקרא שמיני עצרת (כי הוא בא אחרי שבעת ימי החג) ומתפללים בו תפילה מיוחדת על הגשמים. היום הזה נקרא גם "שמחת תורה", כי בו מציינים בשמחה ובחגיגות את סיום קריאת התורה ואת תחילת הקריאה בה מחדש. בבית הכנסת קוראים את הקטע האחרון בספר "דברים" ואת הקטע הראשון בספר "בראשית". נוסף על כך מוציאים את כל ספרי התורה מארון הקודש ועורכים איתם שבע הקפות, תוך שירה וריקודים.

מצוות ארבעת המינים

1	"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, כפות תמרים, וענף עץ עבות, וערבי נחל
2	ושמחתם לפני ה'".
	(ויקרא כ"ג, מ')
3	כתוב ב"ספר החינוך": ארבעת המינים משמחי לב הם, והם דומים לאיברים שבאדם:
4	האתרוג דומה ללב
5	ההדס דומה לעיניים
6	הערבה דומה לשפתיים
7	הלולב דומה לעמוד השדרה
8	וכל זה כדי להראות שאת כל הגוף שלנו אנו מכוונים לעבודת ה' יתברך, ולא נחטא
9	באיברים אלו, לא בעיניים ולא בשפתיים, וכו'.
10	ובמדרש נאמר שארבעת המינים מסמלים ארבעה סוגי אנשים שונים בעם ישראל:
11	אתרוג – יש בו טעם וגם ריח – אדם שיש בו תורה ומעשים טובים.
12	הדס – יש בו ריח ואין בו טעם – אדם שיש בו מעשים טובים ואין בו תורה.
13	ערבה – אין בה לא טעם ולא ריח – אדם שאין בו לא תורה ולא מעשים טובים.
14	לולב – יש בו טעם ואין בו ריח – אדם שיש בו תורה אבל לא מעשים טובים.
15	נאמר: "ויעשו פלם אגדה אחת לעשות רצונך בלבב שלם".
16	אמר הקב"ה: לאבדם אי אפשר, אלא כולכם כאחד תעשו אגודה אחת,
17	ויכפרו אלו על אלו ואם עשיתם כך, אני מתעלה עליכם.

ארבעת המינים

מילים לא מוכרות:

1. כינויי ארבעת המינים לפי התורה מופיעים בשורות 1 ו-2 (בעמ' הקודם). כל כינוי רומז על סוג אחר מארבעת המינים עליהם מברכים בחג הסוכות. לפניכם הכינויים מהתורה ושמות ארבעת המינים:
- א. הקיפו בכל כינוי את המילים הרומזות על הסוג אליו הוא מתכוון.
- ב. מתחו קו והתאימו בין הכינוי מהתורה לשם המין אליו הוא מתכוון.

שמות ארבעת המינים

לולב
אתרוג
הדס
ערבה

הכינויים מהתורה

"פרי עץ הדר"
"כפות תמרים"
"ענף עץ עבות"
"ערבי נחל"

2. פירוש המילה "מסמלים" בשורה 10 הוא:
- א. נמשלים.
ב. נראים.
ג. מרגישים.
ד. מראים.

3. פירוש המילה "אגודה" שבשורה 15 הוא:
- א. קבוצה.
ב. חבילה.
ג. צרור.
ד. כל התשובות נכונות.

מאזכרים

4. המילה "תעשו" בשורה 15 מתייחסת ל:
- א. ארבעת המינים.
ב. ארבעה איברים.
ג. כל עם ישראל.
ד. הצדיקים בעם ישראל.

5. המילה "רצונך" בשורה 15 מתייחסת ל:

- א. רצון כל אדם.
- ב. רצון ה'.
- ג. רצון הלב.
- ד. רצון הצדיק.

מילות קישור

6. המילה "אבל" בשורה 14 היא מילת קישור של:

- א. זמן.
- ב. סיבה.
- ג. ניגוד.
- ד. תוספת.

7. ניתן להחליף את המילה "אבל" במילה:

- א. גם.
- ב. כי.
- ג. אך.
- ד. לפני.

תוכן גלוי

8. א. מהו המקור למצוות ארבעת המינים מהתורה. צטטו:

ב. מאלו מילים בפסוק אנו למדים על המטרה של מצוות ארבעת המינים. צטטו והסבירו בלשונכם.

ציטוט: _____
הסבירו בלשונכם: _____

9. ב"ספר החינוך" ובמדרש נמשלו ארבעת המינים ל- 4 איברים. מהם?

- א.
- ב.

10. השוואה והדמיון לאיברי האדם / עפ"י "ספר החינוך"

א. לפניכם רשימת איברים בגוף. הקיפו את שמות האיברים שנמשלו לארבעת המינים:
לב, ידיים, רגליים, שפתיים, אצבעות, ראש, עמוד שידרה, עיניים, אוזניים.

- ב. מדוע נבחרו דווקא איברים אלו להיות נמשלים לארבעת המינים?
 1. כי יש להם שמות דומים.
 2. כי הצבע שלהם דומה.
 3. כי הם מבצעים אותה פעולה.
 4. כי הצורה שלהם דומה.

11. **השוואה לסוגי אנשים מִישראל / עפ"י המדרש**

א. לאלו 2 תכונות בארבעת המינים מתייחסת ההשוואה לעם ישראל?

1. _____
 2. _____

ב. לאלו 2 תכונות בעם ישראל מתייחסת ההשוואה לארבעת המינים?

1. _____
 2. _____

ג. מהו ההסבר ל"תורה" בעם ישראל?

1. כתיבת ספר תורה.
 2. אות בספר התורה.
 3. לימוד התורה.
 4. ריקוד עם ספר תורה בשמחת תורה.

ד. מהו ההסבר ל"מעשים טובים" בעם ישראל?

1. קיום מצוות.
 2. אהבת האדם.
 3. עזרה ודאגה לחלש.
 4. כל התשובות נכונות.

ה. השלימו את הטבלה.

כתבו לכל אחד מארבעת המינים את התכונות (המעלות) שלו ואת סוג היהודי המתאים לו, לפי המעלות של היהודי.

היעזרו במפתח המילים: **טעם, ריח, לימוד תורה, קיום מצוות.**

<u>הקבלה לתכונות היהודי</u>	<u>תכונות</u>	<u>המין מ- 4 המינים</u>
		אתרוג
		הדס
		ערבה
		לולב

1. מדוע נבחרו דווקא אברי האדם להיות משל כנגד ארבעת המינים? הוכיחו מהקטע והסבירו בלשונכם.

הוכחה מהקטע: _____

ההסבר בלשונכם: _____

12. השלימו את הטבלה שלפניכם. ליד כל ציור כתבו את שמו של אחד מארבעת המינים ולאיזה איבר הוא נמשל? (תוכלו להוסיף ציור מתאים לאיבר).

<u>ציור</u>	<u>שם</u>	<u>האיבר אליו נמשל (ציור)</u>

תוכן סמוי

13. "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם".

איזו פעולה בעם ישראל נלמדת מהאחיזה של כל ארבעת המינים ביחד ע"י היהודי?

א. שמחה.

ב. לימוד תורה.

ג. קיום מצוות.

ד. אחדות.

14. "כל ישראל ערבים זה בזה". הסבירו פתגם זה, וכיצד הוא מתקשר למצוות נטילת לולב?

סיכום – ערכי החג

זיכרון היסטורי

בני-ישראל ישבו בסוכות בדרכם ממצרים לארץ-ישראל.

אחדות

מצוות נטילת לולב מייצגת את הצורך באחדות. אין שלמות ללא כל ארבעת המינים – ארבעת סוגי בני האדם.

שוויוניות

כולם יושבים בסוכה, שהיא מבנה ארעי. כך לומד העשיר את מה שמרגיש העני כל השנה.

אירוח

אושפזין. נוהגים להזמין אורחים.

פצילות יצירתית מואצת –
בדרך כלל מקשטים את סוכת בית הספר.
כצו שכל כיתה תקשט את אחד מארבעת קירות הסוכה.